

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น

กิตติกร สุนทรานุรักษ์

บทที่ 1

ความรู้เบื้องต้นทางเศรษฐศาสตร์

เศรษฐกิจและสังคมในชีวิตประจำวัน

- ภายใต้อะไรเศรษฐกิจและสังคมในชีวิตประจำวัน เรามีการทำกิจกรรมต่างๆ มากมายทั้งการผลิต การบริโภค การกระจาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิชาเศรษฐศาสตร์
- พวกเราล้วนรับรู้เกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ทางเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นในระดับท้องถิ่น ระดับชาติหรือระดับโลกอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม

เหตุผลที่ต้องเรียนเศรษฐศาสตร์

- การเรียนเพื่อรู้วิธีการคิด
- การเรียนรู้เพื่อเข้าใจสังคม
- การเรียนรู้เพื่อเข้าใจความเป็นไปของโลก
- การเรียนรู้เพื่อเป็นพลเมืองที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร

พัฒนาการของวิชาเศรษฐศาสตร์

- สำนักคลาสสิก
 - สำนักนีโอคลาสสิก
 - สำนักเคนส์เซียน
 - ความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทย
-

สำนักคลาสสิก

- เดิมแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์แฝงอยู่ในวิชาปรัชญา ต่อมาจึงกลายเป็นเศรษฐกิจการเมือง (Political Economy)
 - อדם สมิท (Adam Smith, ค.ศ.1723-1790) คือ ผู้ที่ทำให้แนวคิดทางเศรษฐกิจการเมือง ก่อตัวขึ้นเป็นศาสตร์อีกสาขาหนึ่งด้วยหนังสือ An Inquiry into the Nature and Cause of the Wealth of Nations (1776)
 - อדם สมิท ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งวิชาเศรษฐศาสตร์
-

- นักคิดคนสำคัญในสำนักคลาสสิก ได้แก่ อדם สมิท (Adam Smith), เดวิด ริคาร์โด (David Ricardo), จอห์น สจวต มิลล์ (John Stuart Mill)
 - เชื่อในระบบเศรษฐกิจแบบเสรี (Laissez fair) ปล่อยให้เอกชนดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยอิสระ
 - รัฐบาลจะไม่แทรกแซงอาศัยกลไกราคาในการจัดการกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
-

สำนักนีโอคลาสสิก

- อัลเฟรด มาร์แชลล์ (Alfred Marshall, ค.ศ. 1842 – 1924) เป็นผู้มึบทบาทสำคัญทำให้ เศรษฐศาสตร์กลายเป็นวิชาเอกเทศในชื่อ "Economics" และเป็นผู้แต่งหนังสือเล่มสำคัญ คือ The Principle of Economics
 - นำแนวคิดของสำนักคลาสสิกมาปรับปรุงต่อเติมเพื่อสนับสนุนแนวคิดเสรีนิยม โดยเน้นให้เห็น ถึงการมีอยู่อย่างจำกัด (scarcity) ของทรัพยากรและการใช้ทรัพยากรให้ได้ประโยชน์สูงสุด
 - อัลเฟรด มาร์แชลล์ ได้รับการยกย่องเป็นบิดาแห่งเศรษฐศาสตร์จุลภาค
-

สำนักเคนส์เซียน

- จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes, ค.ศ. 1883-1946) เป็นผู้พัฒนาทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มหภาค
 - เป็นผู้แต่งหนังสือ The General Theory of Employment, Interest and Money ซึ่งถือเป็นหนังสือเศรษฐศาสตร์มหภาคที่สมบูรณ์เล่มแรกของโลก
 - เคนส์ เป็นบิดาแห่งเศรษฐศาสตร์มหภาค อธิบายภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ที่มีสินค้าล้นตลาด และการว่างงานทั่วไป พร้อมกับเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้นโยบายการเงินและการคลัง
-

ความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทย

- ผู้ที่เผยแพร่วิชาเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทย จนได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาแห่งเศรษฐศาสตร์ไทย คือ พระยาสุรียานุวัตร (เกิด บุนนาค) (พ.ศ. 2405 - 2479)
- เป็นผู้เขียนหนังสือเศรษฐศาสตร์เล่มแรกของไทย ชื่อ "ทรัพย์ศาสตร์" (พ.ศ. 2454)
- แต่เมื่อพิมพ์ออกมา ทางราชการได้ขอร้องไม่ให้ผู้พิมพ์นำหนังสือทรัพย์ศาสตร์ ออกเผยแพร่ หลังจากนั้นจึงไม่มีใครกล้าเขียนตำรา หรือศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์โดยเปิดเผยอีก
- ในสมัยรัชกาลที่ 7 รัฐบาลได้ออกกฎหมาย ห้ามสอนลัทธิเศรษฐกิจ โดยถือว่าการกระทำดังกล่าว เป็นความผิดอาญา

- การเรียนการสอนทางเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทยเริ่มอย่างจริงจังเมื่อมีการเปิดมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ปี พ.ศ. 2477
 - ในปี พ.ศ. 2492 มีการจัดตั้งคณะเศรษฐศาสตร์ขึ้น ถือเป็นคณะเศรษฐศาสตร์คณะแรกของไทย
 - ใน พ.ศ.2507 ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ (พ.ศ. 2459 - 2542) ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยในขณะนั้น มาดำรงตำแหน่งคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จนสามารถพัฒนาการเรียนการสอนทางเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทยให้เติบโตขึ้นอย่างมาก แพร่หลายจนถึงปัจจุบัน
-

นิยามวิชาเศรษฐศาสตร์

- เศรษฐศาสตร์ คือ การศึกษาเกี่ยวกับการที่ประชาชนและสังคมเลือกใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอันมีอยู่จำกัด (ซึ่งอาจใช้เพื่อการต่างๆ ได้หลายทาง) ในการผลิตสินค้าชนิดต่างๆ และแจกแจงสินค้าเหล่านั้นเพื่อการบริโภคไม่ว่าในปัจจุบันหรืออนาคต ระหว่างบุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ในสังคม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ

- การเลือก (Choice)
 - ทรัพยากรการผลิต (Productive resources)
 - ที่ดิน (Land) : ค่าเช่า (Rent)
 - แรงงาน (Labour) : ค่าจ้าง (Wage)
 - ทุน (Capital) : ดอกเบี้ย (Interest)
 - ผู้ประกอบการ (Entrepreneur) : กำไร (Profit)
 - การมีอยู่จำกัด (Scarcity)
-

- สินค้าและบริการ (Goods and services)
 - เศรษฐทรัพย์ (Economic goods)
 - สินค้าเอกชน (Private goods)
 - สินค้าสาธารณะ (Public goods)
 - สินค้าไร้ราคา (Free goods)
 - ความต้องการไม่จำกัด (Unlimited wants)
 - สวัสดิการ (Economic welfare) คือ ความสุข ความพอใจ หรือความอยู่ดีกินดีของมนุษย์และสังคม (ประโยชน์สุข)
-

ขอบเขตของวิชาเศรษฐศาสตร์

- เศรษฐศาสตร์จุลภาค และเศรษฐศาสตร์มหภาค
- เศรษฐศาสตร์ทฤษฎีและเศรษฐศาสตร์นโยบาย
- การแตกแขนงของวิชาเศรษฐศาสตร์

เศรษฐศาสตร์จุลภาคและเศรษฐศาสตร์มหภาค

- เศรษฐศาสตร์จุลภาค (Microeconomics) คือ การศึกษาพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของหน่วยย่อย
 - เศรษฐศาสตร์มหภาค (Macroeconomics) คือ การศึกษาพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของทั้งระบบเศรษฐกิจ
-

เศรษฐศาสตร์วิเคราะห์และเศรษฐศาสตร์นโยบาย

- เศรษฐศาสตร์วิเคราะห์ (Positive Economics หรือ Economic Analysis) เป็นการแสวงหาความรู้เพื่อทำความเข้าใจในปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจต่างๆ ที่เกิดขึ้น มีความเกี่ยวกับทฤษฎีเศรษฐศาสตร์โดยตรง

What was, What is, What will be

- เศรษฐศาสตร์นโยบาย (Normative Economics หรือ Policy Economics) เป็นการใช้ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์วิเคราะห์มาควบคุมสถานการณ์ทางเศรษฐกิจให้เป็นไปตามที่ต้องการ

What ought to be

การแตกแขนงของวิชาเศรษฐศาสตร์สาขาต่างๆ

- ประวัติความคิดทางเศรษฐศาสตร์
- ระบบเศรษฐกิจเปรียบเทียบ
- เศรษฐศาสตร์การเมือง
- เศรษฐศาสตร์สาธารณสุข
- เศรษฐศาสตร์การเงิน
- เศรษฐศาสตร์แรงงาน
- กฎหมายและเศรษฐศาสตร์
- พัฒนาการเศรษฐกิจ
- ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ
- เศรษฐศาสตร์เกษตร
- องค์กรอุตสาหกรรม
- เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ
- เศรษฐศาสตร์สาธารณสุข
- เศรษฐศาสตร์พฤติกรรม
- เศรษฐมิติ (econometrics)
- เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม
- เศรษฐศาสตร์เมืองและภูมิภาค
- ฯลฯ

วิธีการศึกษาของเศรษฐศาสตร์

- วิธีวิทยาที่ใช้โดยนักเศรษฐศาสตร์นั้น มีลักษณะร่วมกันมากมายกับวิธีวิทยาที่ใช้โดยนักวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ทั้งคู่ต่างพยายามพัฒนาทฤษฎีหรือแบบจำลองที่สามารถใช้อธิบายและทำนายได้
- ทฤษฎี หมายถึง ข้อเสนอที่พยายามอธิบายถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและช่วยให้ทำนายสิ่งที่ยังไม่ปรากฏขึ้นได้ด้วย
- ขณะที่แบบจำลองเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้แทนของจริง นักเศรษฐศาสตร์จึงพัฒนาทฤษฎีหรือแบบจำลองของระบบเศรษฐกิจหรือบางส่วนของระบบเศรษฐกิจขึ้นมาเพื่อที่จะอธิบายและทำนายปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจ

- นักทฤษฎีจะสร้างแบบจำลอง (models) ต่างๆ ของพฤติกรรม โดยมักจะเป็นข้อความทางคณิตศาสตร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสองตัวแปรหรือมากกว่า
- การที่แบบจำลองพยายามทำให้โลกความเป็นจริงดูง่ายขึ้นโดยการเอาส่วนต่างๆ ของความเป็นจริงออกไปและทำให้แบบจำลองเป็นนามธรรมก็ถูกวิจารณ์ว่าเป็นจุดอ่อนของวิชาเศรษฐศาสตร์
- นักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่เห็นว่าถ้าเปรียบเทียบแบบจำลองกับแผนที่ซึ่งเป็นการนำเสนอความเป็นจริงที่ง่ายและเป็นนามธรรมเหมือนกันแล้ว เราไม่สามารถใส่ความเป็นจริงทุกอย่างลงไปในกระดาษได้ทั้งหมด
- แบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์มีลักษณะทำนองเดียวกันกับแผนที่ที่ได้นำเอารายละเอียดต่างๆ ออกไป เพื่อแสดงเฉพาะลักษณะของพฤติกรรมที่สำคัญต่อคำถามที่ต้องการทราบ

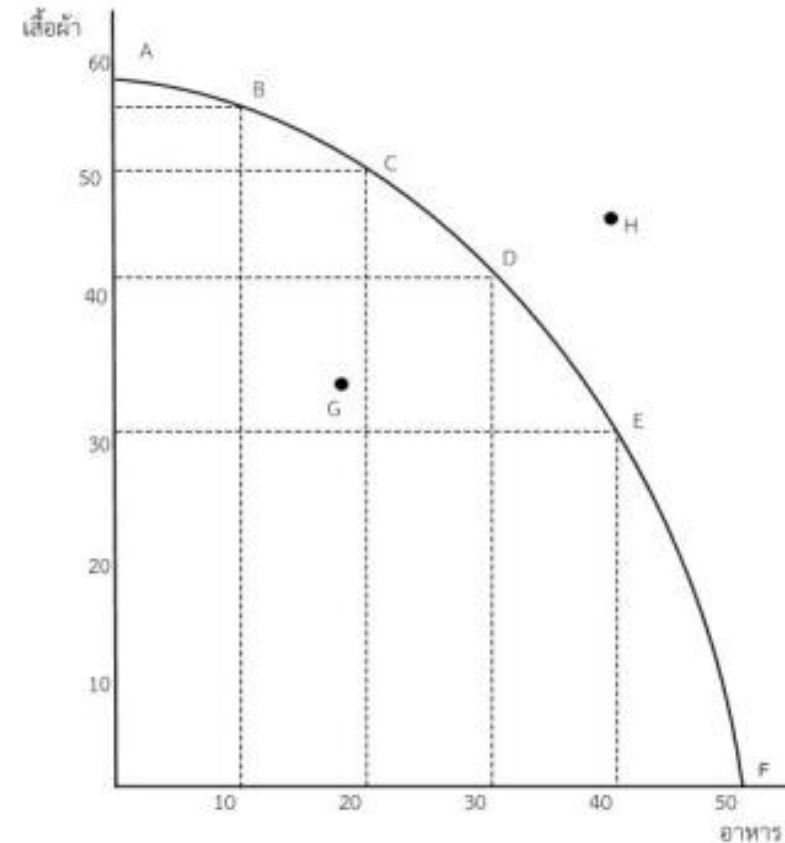

ต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity cost)

- คุณค่าหรือมูลค่าของทางเลือกที่ดีที่สุดในบรรดาทางเลือกทั้งหลายที่ต้องสละไปเมื่อมีการเลือกทางใดทางหนึ่งในการใช้ทรัพยากร
- การเลือกใช้ทรัพยากรทุกครั้งจะมีต้นทุนค่าเสียโอกาส หากมีค่าเสียโอกาสต่ำถือว่าเป็นการเลือกใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม แต่ถ้าสูงก็ไม่เหมาะสม
- การตัดสินใจระหว่างทางเลือกต่างๆ ให้ได้อย่างสมเหตุผล จึงจำเป็นต้องชั่งน้ำหนักระหว่างผลได้จากการเลือกเทียบกับต้นทุนเสียโอกาส นี่เป็นสิ่งที่เรารู้จักในทางเศรษฐศาสตร์ว่าการตัดสินใจเลือกอย่างมีเหตุผลนั่นเอง

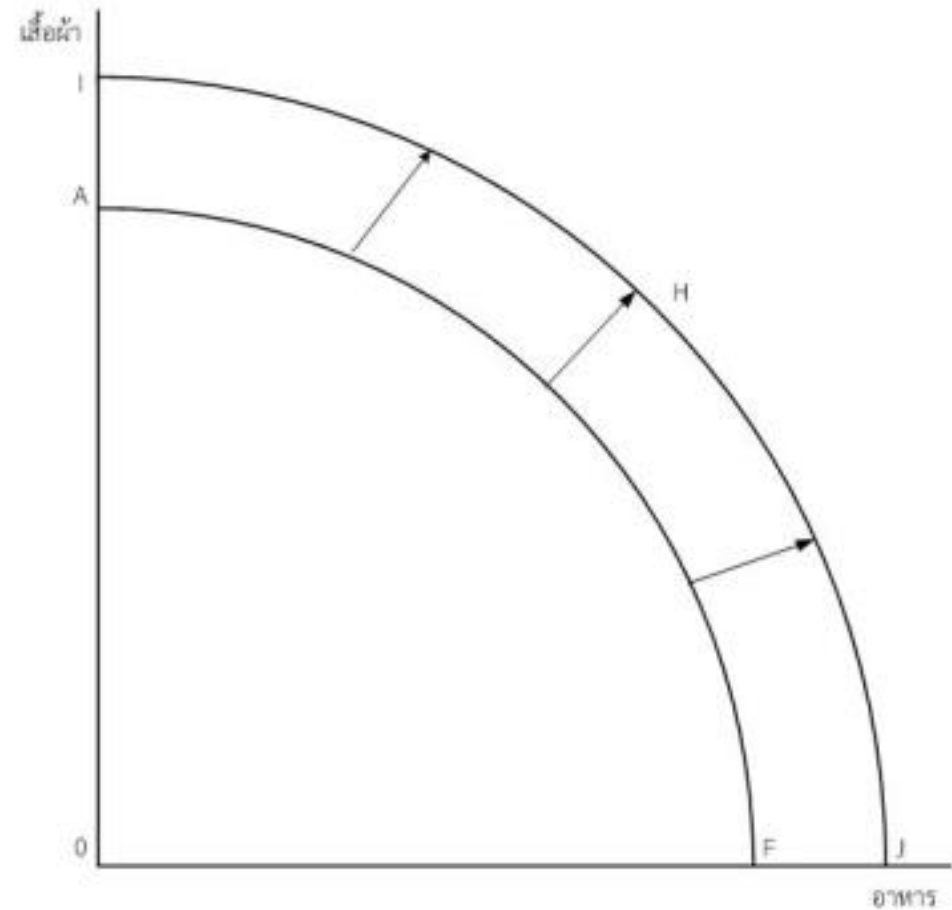
เส้นเป็นไปได้ในการผลิต (Possibility Production Curve: PPC)

- ปัญหาหลักทางเศรษฐศาสตร์ได้แก่ ความมีจำกัดหรือขาดแคลน การเลือก ต้นทุนค่าเสียโอกาส และการจัดสรรทรัพยากร สามารถวิเคราะห์โดยใช้เส้นเป็นไปได้ในการผลิต
- เส้นที่แสดงถึงจำนวนต่างๆ ของสินค้าสองชนิดที่ประเทศหนึ่งสามารถผลิตได้ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมด ในระยะเวลาหนึ่ง และด้วยเทคนิคการผลิตที่มีอยู่ในขณะนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ

- ถ้ามีการเคลื่อนย้ายของเส้น PPC ไปทางขวา ดังเช่น การย้ายไปยัง IJ ในรูปภาพ แสดงให้เห็นถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic growth)
- นั่นคือ ระบบเศรษฐกิจมีความสามารถในการผลิตสินค้าเพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้โดยการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี หรือเกิดจากกำลังการผลิตของระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

เส้นเป็นไปได้ในการผลิตและต้นทุนค่าเสียโอกาส

- เส้น PPC สามารถพิจารณาจากมุมมองของแนวคิดต้นทุนค่าเสียโอกาสได้
 - การเคลื่อนย้ายจุดต่างๆ บนเส้น PPC แสดงให้เห็นว่าถ้าระบบเศรษฐกิจผลิตสินค้าชนิดหนึ่งเพิ่มขึ้นจะทำให้มีทรัพยากรสำหรับผลิตสินค้าอื่นๆ น้อยลง นั่นคือ การผลิตสินค้าชนิดหนึ่งจะต้องเสียสละทางเลือกอื่นๆ ในการผลิตสินค้าชนิดอื่นไป ซึ่งสิ่งที่เสียสละไปนี้ก็คือต้นทุนค่าเสียโอกาสนั่นเอง
 - เส้น PPC มีลักษณะโค้งออกจากจุดกำเนิด ซึ่งหมายความว่าต้นทุนค่าเสียโอกาสจะเปลี่ยนแปลงเมื่อเราเคลื่อนย้ายบนเส้น PPC
-

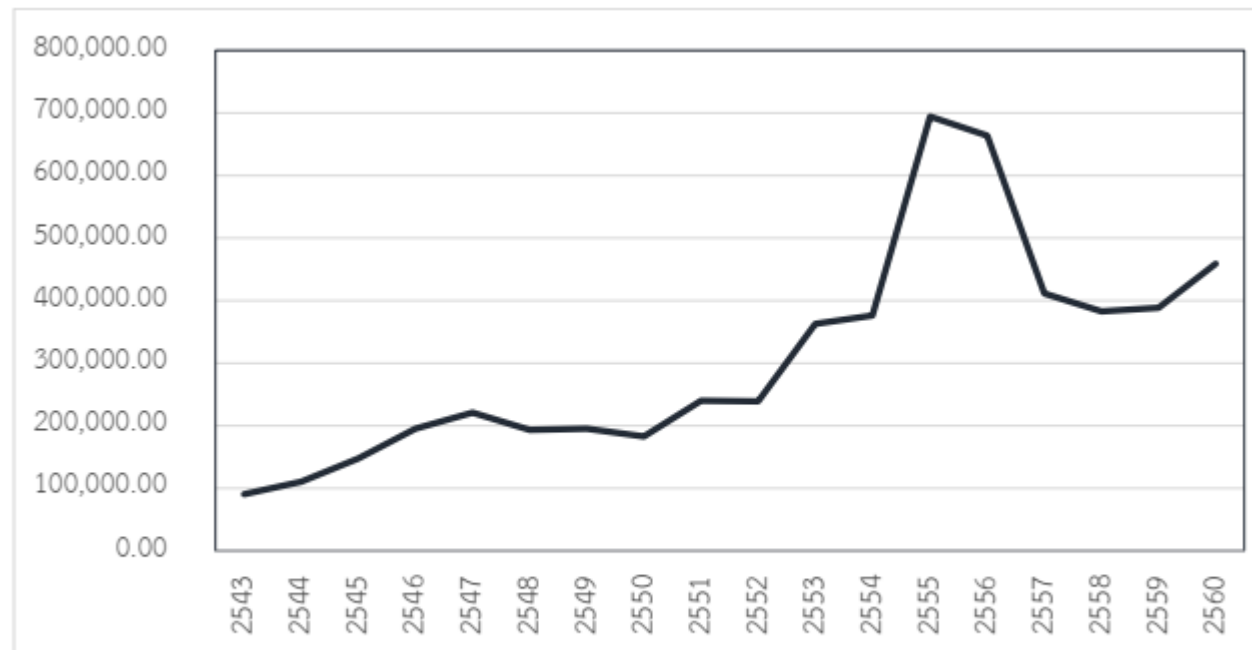
เส้น PPC ยังแสดงให้เห็นถึงหลักการพื้นฐานสำคัญทางเศรษฐศาสตร์ อีก 2 ประการ คือ

- การมีอยู่จำกัด/การขาดแคลน (Scarcity) เนื่องจากทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจมีจำนวนจำกัด และไม่สามารถเพิ่มจำนวนในระยะสั้นได้ ดังนั้น ในระบบเศรษฐกิจที่มีการใช้ทรัพยากรอย่างเต็มที่แล้ว จึงไม่สามารถผลิตสินค้า ณ จุดที่อยู่เหนือเส้น PPC ได้
- การเลือก (choice) เราต้องตัดสินใจเลือกในการผลิตสินค้าในสัดส่วนต่างๆ กัน

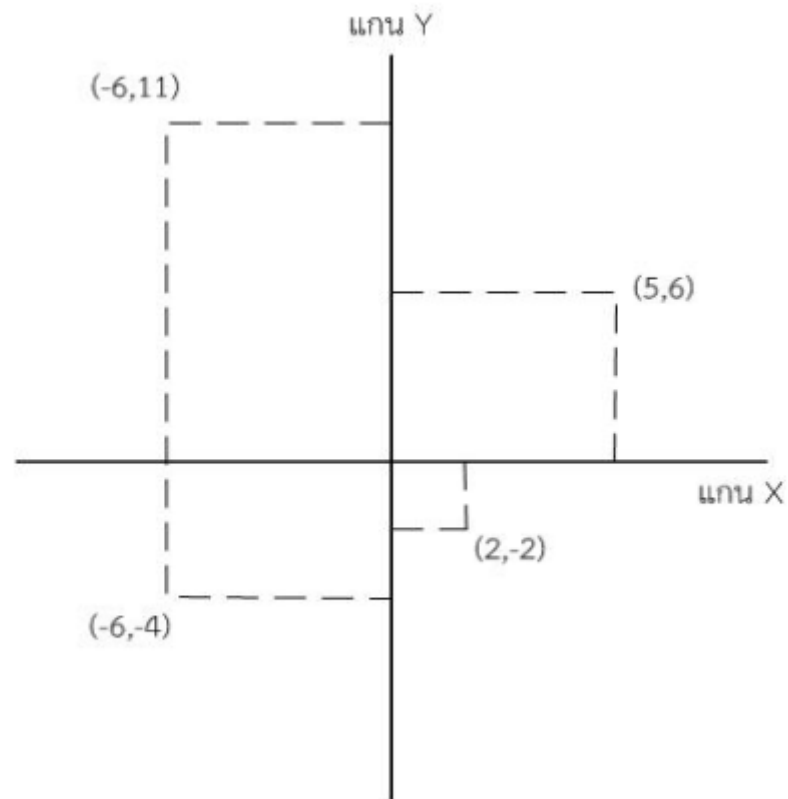
การใช้กราฟทางเศรษฐศาสตร์

รูปกราฟอนุกรมเวลา

ภาพที่ 1.4 ปริมาณการจำหน่ายรถยนต์นั่ง (คัน) ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2543 - 2560

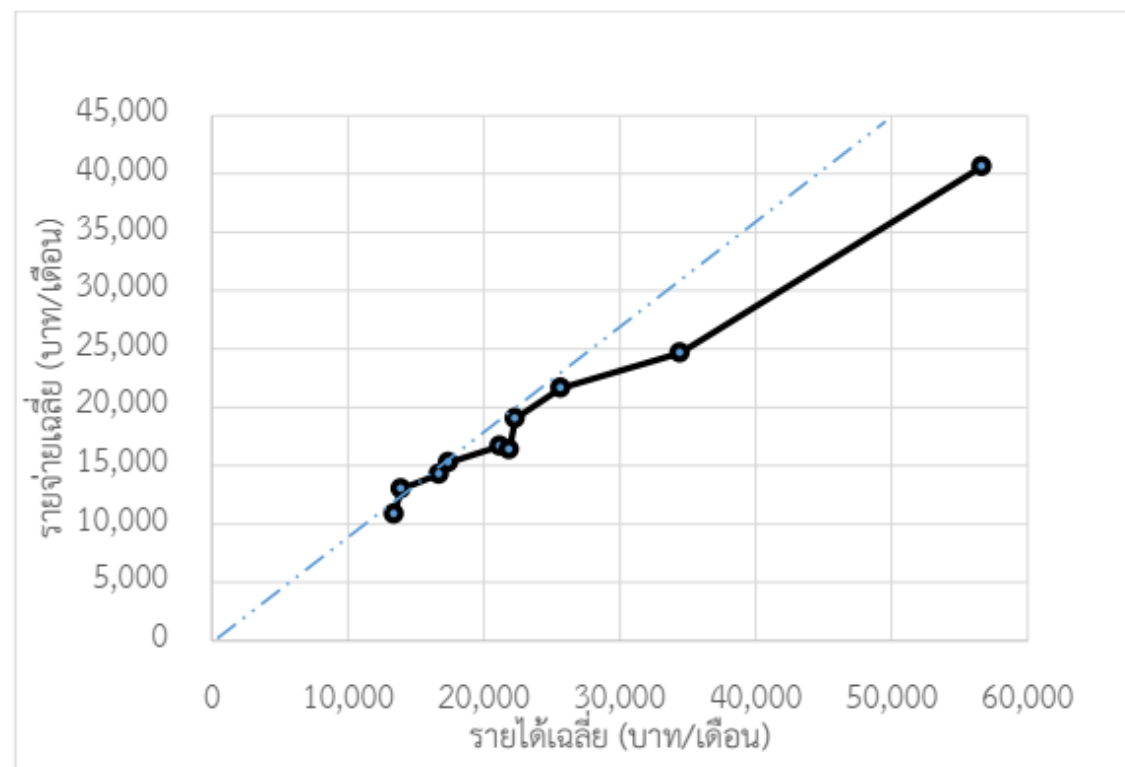
รูปกราฟสองตัวแปร

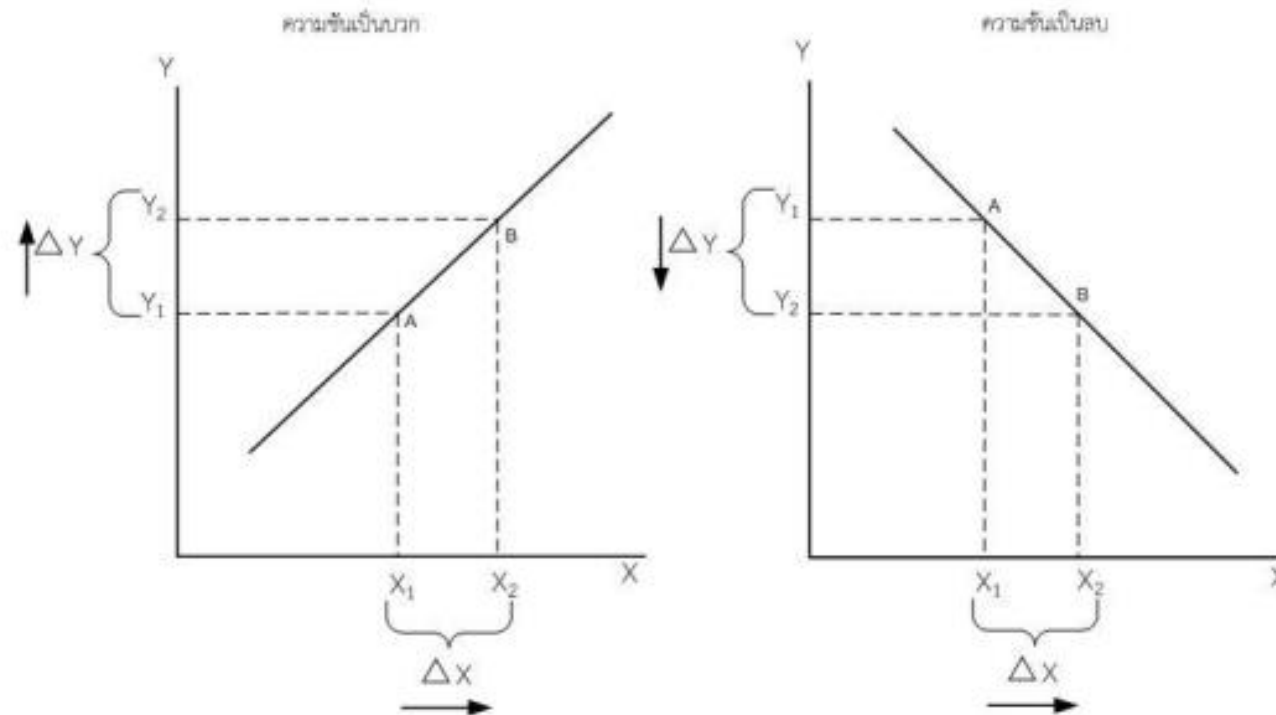
ตารางที่ 1.5 รายได้และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนของไทย ปี พ.ศ. 2558

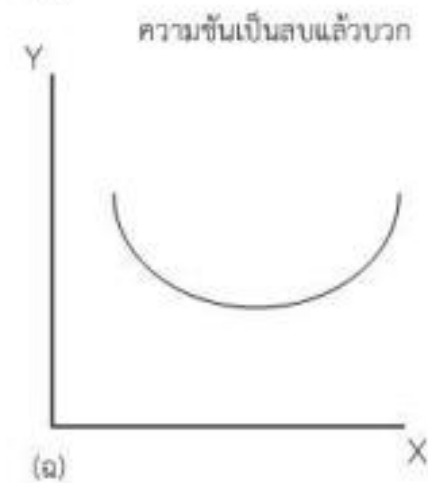
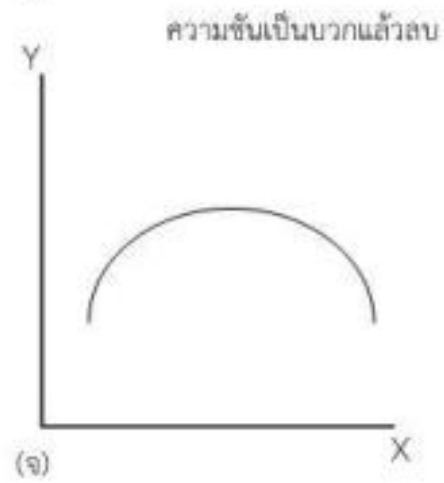
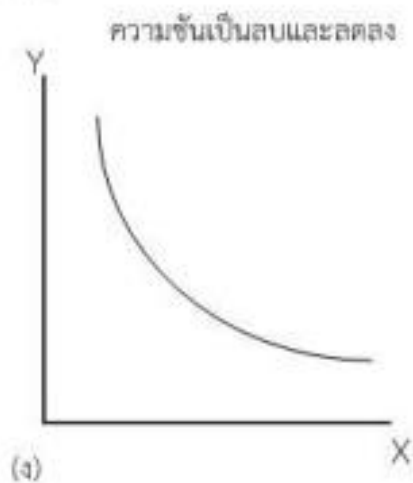
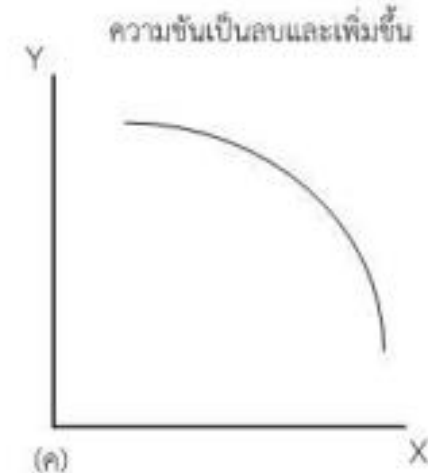
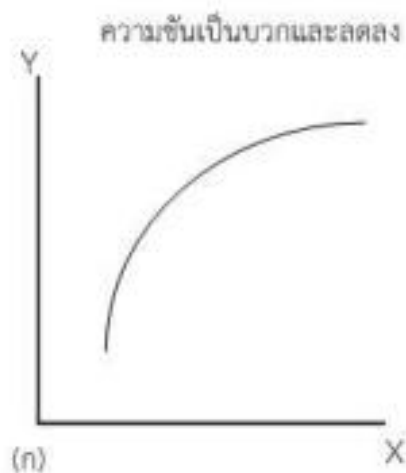
สถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน	รายได้	รายจ่าย
ประมง, ป่าไม้, ล่าสัตว์ หาของป่า บริการทางการเกษตร	13,410	10,829
คนงานเกษตร ป่าไม้ และประมง	13,921	13,009
คนงานด้านการขนส่งและงานพื้นฐาน	16,701	14,246
ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ	17,413	15,259
เกษตรกรเจ้าของที่ดิน	21,179	16,649
เกษตรกรเช่าที่ดิน/ทำฟรี	21,903	16,357
ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต ก่อสร้าง และเหมืองแร่	22,334	19,032
เสมียน พนักงานขาย และให้บริการ	25,661	21,637
ผู้ประกอบการธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร	34,438	24,652
ผู้จัดการ นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ	56,633	40,624

- ความชัน (slope) ความชันของเส้นตรงหรือเส้นโค้งเป็นการวัดที่บอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรนั้นเป็นบวกหรือลบและการตอบสนองที่ตัวแปร Y (ตัวแปรตามแกนตั้ง) มีมากน้อยขนาดไหนเมื่อตัวแปร X (ตัวแปรตามแกนนอน) เปลี่ยนแปลงไป

$$\frac{\Delta y}{\Delta x} = \frac{Y_2 - Y_1}{X_2 - X_1}$$

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม